

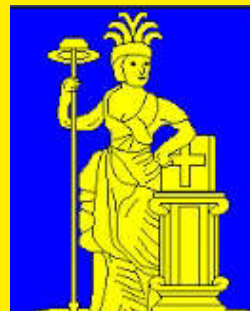

Jaargang 51 / 2023-1

DE ZANDLOPER

Uitgave van de Vereniging Oud Ede
Verschijnt viermaal per jaar

Maatwerk voor elke client

POSTHUMA • SCHUTTE
NOTARIAAT

Molenstraat 11, 6711 AW Ede
0318 651414

info@posthumaschutte.nl
www.posthumaschutte.nl

OPTIEK SLOOF

Grotestraat 62 Ede 0318 - 640479

info@optieksloof.nl

Voorzijde omslag:

Wie aan het Ede van de vorige eeuw denkt, denkt aan heidevelden, bossen en rustieke rust. Toch werden er in 1936 twee accommodaties geopend, die van Ede een heus watersportcentrum maakten.

Zie pagina 3 e.v.

DE ZANDLOPER

Van het Bestuur

Woensdag 12 april houden we onze 99e algemene ledenvergadering. Na het huis-houdelijk deel is er de inmiddels traditionele Bevrijdingslezing. Dit jaar hebben wij gekozen voor een in de geschiedenis wat onderbelicht aspect van de weken kort na de Bevrijding. Ronald Polak beschrijft in zijn boek *Afgemarcheerd!* de ontwapening van 13.000 Duitse soldaten in afwachting van hun voettocht naar Duitsland, onder wie ook Hollandse SS-ers. In de gemeente Ede heeft Otterlo daar veel van gemerkt. Wij hebben Ronald ge-vraagd om in zijn lezing daar aandacht te geven.

Op 29 januari werd de Holocaust herdacht bij het Joodse monument op de Paasberg; door corona was dat in 2020–2022 niet mogelijk. Op het monument staan 50 namen. Uit nader onderzoek met hulp van het Gemeentearchief bleken er veel meer Joodse mensen uit Ede te zijn weggevoerd. Tijdens de herdenking werden alle 183 namen genoemd. De

Stichting Joods Monument werkt nu aan vernieuwing van het monument door alle 183 namen op te nemen in een nieuwe dekplaat.

Uitgave van de Vereniging Oud Ede jrg 51 -- maart 2023

Van het bestuur	1
Algemene Ledenvergadering 12 april	2
Ede, watersportoord op de Veluwe	3
Het Grijsje Laantje	7
Upstairs, downstairs op de Veluwe	13
Zestig jaar De Harmonie	15
De affaire-Van den Dikkenberg	23
Schenkeningen	30
Cursus Archiefonderzoek	31
Nieuwe leden / Rectificatie	31
Colofon	32

Het nieuwe jaar begon met de voor ons alarmerende mededeling dat er op het terrein van voorheen *Boekhandel Pel* in de Grotestraat met een graafmachine flink werd gegraven. Volgens ons was dat tegen de afspraak dat er in de ondergrond van de aloude boogkelder archeologisch onderzoek kon plaatsvinden. Die afspraak leek nu een loze belofte.

Koortsachtig overleg met de gemeente leerde dat het om een mondelinge afspraak ging, die vanwege de kleine omvang van het perceel wettelijk niet afdwingbaar was.

Gelukkig heeft de interventie eraan bijgedragen dat de eigenaar er alsnog aan meewerkte dat er in een belangrijk deel van de ondergrond toch onderzoek is gedaan.

Verzorgingshuis *Bethanië* bestaat dit jaar 75 jaar. Uit de fotocollectie van de Vereniging is er in de gang op de begane grond een leuke mini-expositie ingericht over het oude en huidige Bethanië. Leuk dat onze fotocollectie daarvoor wordt gebruikt.

De cursus *Archiefonderzoek* was in november in één dag volgeboekt. Voldoende reden om met het Gemeentearchief in maart een nieuwe cursus voor zowel de middag als de avond te organiseren. Beide cursussen waren ook deze keer binnen enkele dagen volgeboekt. Fijn dat zoveel leden er zich in verdiepen hoe je de schatten uit het Gemeentearchief kunt vinden. Voor het Gemeentearchief is het ook een reden contact te zoeken met de andere historische verenigingen in de gemeente voor een soortgelijk aanbod.

Ten slotte: Fijn dat al heel veel leden de contributie hebben overgemaakt. En bij deze de aansporing aan alle andere. En natuurlijk: hebt u uw e-mailadres nog niet aan de Vereniging doorgegeven? Doe het alsnog, want dan ontvangt u tijdig de uitnodigingen voor evenementen vanuit de Vereniging .

Simon van de Pol, voorzitter

Algemene Ledenvergadering – 12 april 2023

Het bestuur van de Vereniging Oud Ede nodigt u uit voor de jaarvergadering op woensdag 12 april in Cultura, tweede verdieping, De Foyer.

Aanvang 19:30 uur, inloop vanaf 19:00 uur.

In verband met de beschikbare ruimte verzoeken wij u zich van tevoren aan te melden via info@oudede.nl of 06-34867627.

Agenda

Bij de uitnodiging per e-mail zijn alle bijlagen bijgesloten. In deze Zandloper vindt u conform artikel 16-4 van onze statuten alleen de agenda. Ter vergadering zijn de stukken in beperkte oplage beschikbaar. De jaarrekening & begroting worden geprojecteerd.

1. Opening en mededelingen.
2. Verslag Algemene Ledenvergadering van 6 april 2022
3. Jaarverslag 2022
4. Verslag van de kascommissie.
5. Jaarrekening 2022 en verzoek om décharge van het bestuur
6. Vaststelling begroting 2023
7. Benoeming kascommissie 2023
8. Contributie 2023: Het Bestuur handhaaft de contributie van € 17.50 /jaar
9. Voordracht benoeming erelid
10. Rondvraag en sluiting van de vergadering

Pauze

Na de pauze vanaf ongeveer 20:30 uur de 17-april-lezing, door Ronald Polak over de ontwapening en afvoer van de na de Bevrijding nog aanwezige Duitse militairen en Nederlandse SS-ers.

Ede, watersportoord op de Veluwe

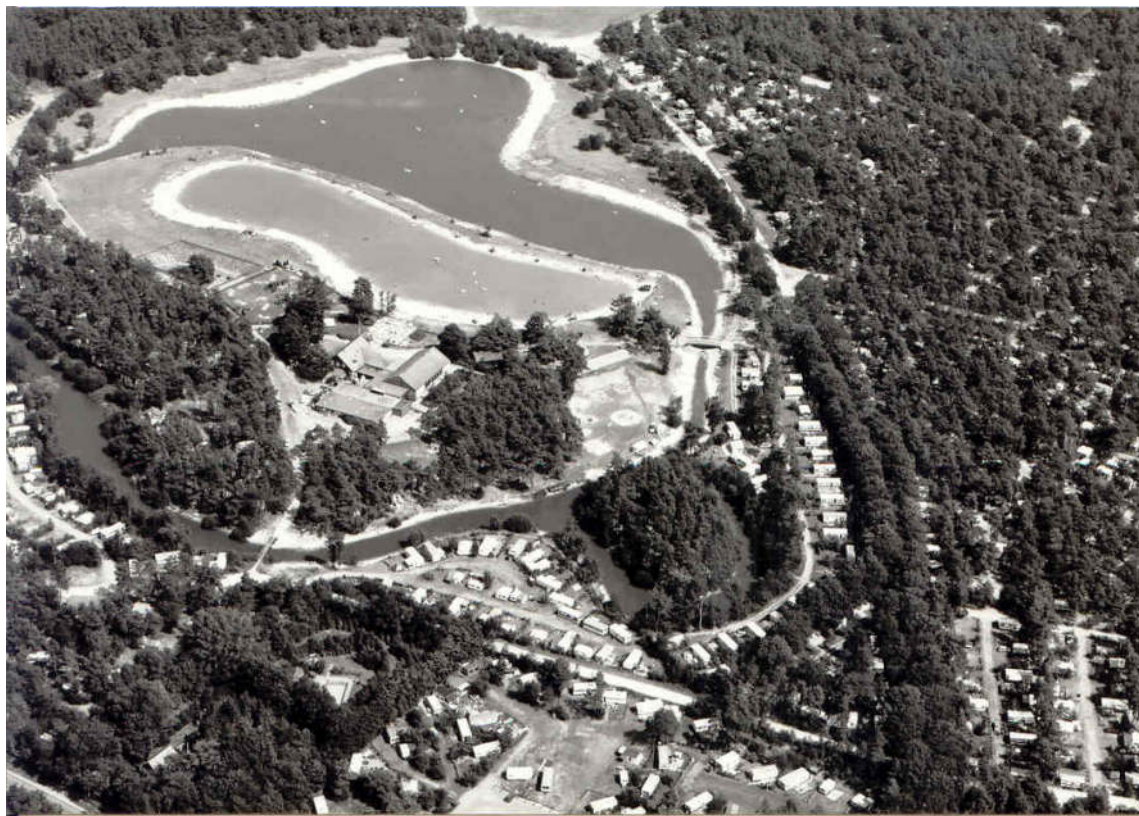
Patty Gonggrijp

In de jaren dertig van de vorige eeuw zag men dat het stimuleren van het toerisme in de gemeente Ede van groot belang was. Dat leidde ertoe dat er rond de Pinksterdagen van 1936 maar liefst twee nieuwe watersportaccommodaties geopend werden.

Otterlo

Allereerst ging het om *De Zanding*. In december 1932 werd besloten om in het kader van een werkverschaffingsproject in Otterlo een grote vijver te graven. Op 23 maart 1933 ging de eerste spade voor De Zanding de grond in. Het was een enorme klus: 200 werklozen zouden in drie jaar tijd met de spade 185.000 m³ grond verzetten.

Aanvankelijk was het de bedoeling de vijver niet te exploiteren, maar gewoon als groot meer vrij toegankelijk te maken. Dat bleek echter niet te handhaven. Uit allerlei delen van het land kwam men om hier gratis te zwemmen. Het was een gevaar voor de goede orde en zeden. Het was er zelfs levensgevaarlijk, want twee jonge mannen vonden de dood. De vijver moest daarom een officiële badgelegenheid worden. Maar na de graafklus had

De Zanding 1978 (foto UMA B.V.)

de gemeente geen geld meer voor de bouw en exploitatie van kleedgelegenheid en een theehuis.

Gelukkig was de heer J.P. Menger uit Lunteren bereid hierin te investeren, en zo verrees een theepaviljoen in de vorm van een vliegtuig en werden er veertig kleedruimtes gebouwd. Daarnaast kwamen er ook een speeltuin, ligstoelen met parasols en konden kano's en roeiboten worden gehuurd.

Natuurbad „De Zanding” - Otterlo
Opengesteld voor het publiek Zaterdag 30 Mei a.s.
's Zondags gesloten

Ruim diep en ondiep zwembad - Kanovijver
Kampeerterrain - Kinderspeeltuin - Restaurant
Strandkaart 20 ct. - Strand- en Badkaart 30 ct.
Toeslagkaart op Strandkaart (voor bad) 15 ct.
(ook tijdelijk)

Alleen voor inwoners van de Gemeente Ede

Seizoenkaart	f 4.-
Seizoenkaart voor meerdere leden uit 'n zelfde gezin	f 3.-
Kinder-Seizoenkaart	f 3.-
Knipkaart = 10 Strandkaarten	f 1.25
Knipkaart = 10 Strand- tevens Badkaarten	f 2.-

*De Zanding ca. 1963 Foto: Jac. Gazenbeek
(HME/VOE 322734)*

Maar het theehuis moest op zondag dicht, tot verdriet van de heer Menger. Dit bemlemmerde hem in zijn exploitatie. Hij schreef hierover een epistel met uitgebreide argumenten, maar zelfs hierna werd in de gemeenteraadsvergadering van 25 maart 1937 besloten de zondagsluiting te handhaven.

Op vrijdagmiddag 29 mei 1936 werd Natuurbad De Zanding geopend door burgemeester Creutz, waarna de aanwezige wethouders in een roeiboot het ruime sop kozen.

Ede

Een heel ander watersportproject startte in het voorjaar van 1936 in Ede. Daar gebruikte de IJclub sinds de jaren '20 het bassin van de Wasserij Gelria aan de Schaapsweg in de winter als ijsbaan. (Dit bassin lag naast Schaapsweg nummer 17, waar nu de Zwaluwlaan is.) Het probleem hierbij was echter dat de waterstand niet constant was, zodat de prachtige ijsvloer soms plotseling grote scheuren vertoonde.

Om het weglopen van het water te voorkomen bracht de firma Bruil op de plaats van het bassin een betonnen bodem en betonnen taluds aan. Dit gebeurde zeer grondig: zowel op de taluds als op de bodem werden eerst drie lagen asfalt gelegd die vervolgens werden afgedekt met een betonlaag van 6 cm. Om de ijsbaan kwam een hek en er werd elektrische verlichting aangebracht. Een elektrische pomp van de firma De Nooij zorgde voor de watertoevoer.

De zo ontstane vijver was ongeveer 65 cm diep en 1 ha groot. Het bracht de IJclub op het idee die ook 's zomers te benutten. Je zou er prachtig kunnen kanoën, een in die tijd zeer populaire sport. Het terrein rondom de vijver kreeg daarom het aanzien van een strand.

Aanvankelijk was de ingebruikname van de Kanovijver gepland op de zaterdag vóór

Kanovijver van de IJclub ca. 1937 (Album J.A. Paap HME/VOE 371991)

Pinksteren – tegelijk met de opening van De Zanding, maar door onvoorziene omstandigheden dreigde dat een paar weken later te worden – medio juni.

Inmiddels was er echter enige rivaliteit ontstaan: welke watersportvoorziening zou het eerste opengaan, De Zanding of de Kanovijver? Met als gevolg dat de werklieden van Bruil de schouders er nog eens extra onder zetten en het karwei toch nagenoeg op tijd geklaard was.

Op Pinkstermaandag kon om 14:00 uur de kanovijver in gebruik genomen worden, weliswaar niet als eerste, maar toch. Om 15:00 uur startten de kanowedstrijden.

De IJclub leefde zich uit in haar nieuwe tak van sport, want na de kanowedstrijden kwamen het Gekostumeerd Ringsteken voor paren (per kano) en de Gondelvaart, alles met leuke prijzen van f 15, f 10, f 7,50 en f 5! Het jaar daarop werd een Watersteekspel gehouden waarvan de opbrengst voor de ouden van dagen was.

KANOVAREN!! BEZOEK DE KANOVAART 2e Pinksterdag op het geheel nieuw gebetonneerde IJclubterrein te Ede 10000 M². GROOTE ATTRACTIE! PRIMA CONSUMPTIE!

KANO-WEDSTRIJD! (bij voldoende deelname)

Van af heden kosteloze inschrijving bij den Heer W. WIEPKING - Arnh.weg No. 37 - Telefoon 387

Opening terrein 2 uur nam. - Begin wedstrijd 3 uur

Verder iederen dag gelegenheid om te Kanovaren!

TARIEF: Walkaarten . . . . . 10 cent plus sted. bel.
 Seizoen walkaart . . . . . 75 cent
 Kanovaren . . . . . 10 cent per half uur
 2-persoons Kano's . . . . . 15 cent per half uur
 Seizoen abonnement met eigen kano f 3.00

Leden der Edesche IJclub het geheele seizoen vrijen toegang tot het terrein, indien de helft der contributie is voldaan.

Wordt nu reeds lid van de Edesche IJclub!!

Bezoekt het

Watersteekspel

dat Zaterdagavond, aanv. 7½ uur op den
KANOVIJVER gehouden wordt

Toegang slechts 10 cent. — Deelnemers(sters), boven 16 jaar gelieven zich voor Vrijdagavond aan te melden bij den heer K. v. d. Velde, Boschpoortstraat, Ede — Prijzen beschikbaar.
Opbrengst entree's voor de Ouden van Dagen.
Bestuur Edesche IJclub.

WATERSPORT.

Hedenmiddag wedstrijden.

Hedenmiddag om 3 uur vangen op den Kano-vijver aan den Schaapsweg wedstrijden aan in geostumeerd ringsteken voor paren per kano. Daarna is er een tonnenwedstrijd voor jongens en meisjes beneden 16 jaar.

Nu men algemeen de geweldige verbetering van het ijsclubterrein, dank zij de betonnering, inziet, wil en mag men niet nalaten zijn/haar dank ook om te zetten in daden n.l. door lid te worden van de Edesche IJclub. De contributie voor het seizoen 1935—36 is bepaald op f3.50. Het inleggeld bedraagt f1.—. Komen er, zooals te verwachten is, vele leden, dan wordt de contributie beslist lager.

Zij, die zich als lid opgeven vóór 15 Juli a.s., ontvangen, als zij de helft van de jaarlijksche contributie betalen, een gratis toegangsbewijs tot de terreinen der „Edesche IJclub" gedurende de zomermaanden voor twee personen uit hun gezin.

Na 15 Juli worden deze gratis toegangskaarten niet meer verstrekt.

Men worde dus lid van één der ondernemendste vereenigingen uit Ede: de Edesche IJclub!

Edesche Courant 20 juni 1936

Zo werd Ede in de jaren 30 van de vorige eeuw dus hét Veluwse watersportoord bij uitstek. Sjonny Plooi schreef er bijstaand gedicht over (Edesche Courant 30 mei

EDE

WATERLANDERS.

Je staat gewoonweg paf,
Of je wil of niet.
Het is in een woord „af”,
Al wat je hier maar ziet.
Ze doen maar net als of
Het haast geen centen kost,
De stadslui zeggen „tof”
't Is schitterend opgelost.
Een „Zanding” heb je hier,
Die zeker mee kan dingen,
Daar vindt U badplezier
Zooals in Scheveningen.
Daar is het Stille strand
Nog maar een zandstreep bij,
Daar zit je aan den zeekant,
En, midden op de hei.....
Ook bij de gasfabriek,
Waar reeds de ijsclub was,
Daar is het magnefiek.
Daar ligt een groote plas,
Daar kan je spelevaren,
De kano's liggen klaar.
Daar zwalk je op de baren
En zonder veel gevaar.
Den tweeden Pinksterdag,
Dan is het daar pas fijn,
Dan hijschen ze de vlag,
Dan zal er wedstrijd zijn.
(Wat klinkt dat eigenwijs,
Een roeiwedstrijd in Ee!
't Is als gebakken ijs,
Of tuinderswerk op zee!)
Maar, ik raad U toch aan
De advertentie eens te lezen,
Dan zult U kijken gaan,
Het zal er heerlijk wezen.
Zoo iets ziet U nergens,
't Is om te watertanden,
Wij worden waterlanders
Van Hei- en Waterlanden.

SJONNY

Tijdens de Heideweek in 1937 waren er versierde kano's en tot slot zou de Vuurwerkshow dat jaar plaatsvinden op het IJclubterrein. Alleen was daar door de grote vijver eigenlijk weinig ruimte voor een flink aantal toeschouwers.

Dat werd creatief opgelost door ... het water uit het bassin weg te laten lopen, zodat er maar liefst 500 zitplaatsen gerealiseerd konden worden.

En trouwens, de zondag, dat was hier geen enkel probleem, dan kon er rustig gekanoed worden.

Nu 85 jaar later bestaat de Zanding nog steeds en is een bloeiend recreatiepark (Europarcs de Zanding).

De Kanovijver is helaas verdwenen. Deze moest in 1951 plaats maken voor een pand van

Heideweek-kano 1937 Fam. Van de Hoeve (HME/VOE 313810)

Bruil, wat daarna in gebruik genomen werd als Gemeenteloods. In de jaren '90 werd de loods afgebroken en kwam er woningbouw voor in de plaats.

Het Grije Laantje

Kees van Lohuizen

Hoe is het zo gekomen en hoe is het mogelijk gegaan?

Toen ik destijds het boek over de Stationsweg schreef, kende ik het *Zwarte Laantje* zoals velen in Ede het kennen. Het loopt vanaf de Beukenlaan tot de Prins Bernhardlaan achter de 70 meter diepe bouwstrook van de huizen aan de westzijde van de Stationsweg. De bouw van genoemde huizen was een gevolg van een besluit van de Buurt Ede-Veldhuizen uit 1877, en indirect is er zo ook het 6 meter brede Zwarte Laantje gekomen (*zie ook De Zandloper 2022-3*).

Bij mij ontstond er een 'grijs' vermoeden dat een dergelijk laantje ook achter de huizen aan de andere kant van de Stationsweg zou moeten hebben gelopen, maar ik had dat nooit op een kaart gezien. Ook op de tekeningen uit 1900, behorende bij de verkoop van de gronden door de Buurten aan het Ministerie van Oorlog, bleken deze gronden grotendeels direct te grenzen aan de percelen van de huizen aan de oostzijde van de Stationsweg. Niet echter vanaf Stationsweg 85 (huis *Arrarat*, dat staat op de grens tussen de Buurten) tot aan de Berkenlaan. Daar lag de eigendomsgrens van het Rijk ongeveer 150

meter oostelijker dankzij particulier bezit met later onder meer de kwekerij van Van de Plas. Thans staat in dat gebied onder andere Belvédère. Over die strook zou dus geen ruimte zijn voor een pad, tenzij de eigenaren destijds een passende overeenkomst zouden hebben gesloten.

Omdat ik nieuwsgierig was, liet het mij niet los en ging ik speuren bij de oude verbindingswegen van het militair terrein naar de Stationsweg. In de jaren 30 van de vorige eeuw waren die overgegaan naar de gemeente, omdat zij niet meer als schaapsdriften werden gebruikt en zodoende vrij kwamen voor bebouwing aan de reeds verharde wegen. We zien dan ook de bebouwing aan de Kazernelaan verder doorlopen dan bij de Ericalaan en Eikenlaan. Dus ging ik maar eens ter plekke op speurtocht.

De Ericalaan

De huidige Ericalaan was vroeger, als verlengde van de huidige Schaapsweg en Beukenlaan, de voornaamste schaapsdrift voor de schapen uit Veldhuizen naar de heide.

Tegenover de zijkant van het kerkje (destijds met erfrecht geplaatst op militaire grond) kun je een mogelijke uitgang van een pad zien. Ook de afstand tot de Stationsweg duidt op de mogelijkheid van mijn Grijs Laantje. Als je brutaal bent, loop je een klein stukje het pad op en ontdek je rechts een toegangspoort naar de brede achtertuin van pand 49 aan de Stationsweg (figur 1); iets verder blijkt het de toegang te zijn naar een verlaagde particuliere parkeerplaats tussen de hoge gebouwen. Het pad is daar afgesloten door een wand (figuur 2).

De Eikenlaan

Als je Eikenlaan inloopt, kom je op de Klinkenbergweg waar zowel links als rechts oude militaire woningen staan uit 1908. Die huizen hebben een achterpad van zo'n 6 meter breed dat ligt tegen de oorspronkelijke 70 meter diepe bouwstrook van de Stationsweg. Bij de ingang staat, direct tegen de achtertuin van pand 11 aan de linkerzijde, een grenssteen van het vroegere Ministerie van Oorlog die is gemerkt met O27. Daarmede zou het pad

Figuur 1: Ingang Ericalaan t.o.v. de zijkant van het PKN-kerkje

Figuur 2: Pad vanaf Ericalaan eindigt bij parkeerplaats

Figuur 3: Ingang Eikenlaan bij paal 27; aan het eind is het NPB-kerkje aan de Ericalaan zichtbaar.

Figuur 4: Het eind bij de afsluiting voor de parkeerplats bij de Ericalaan.

liggen op vroeger militair terrein. (figuur 3)

Toch lijkt hier mijn Grije Laantje werkelijkheid te worden. Als je het pad opgaat, kun je in de verte al het kerkje aan de Ericalaan zien. Je kunt doorlopen tot nabij de afsluitingswand die ik noemde bij het pad van de Ericalaan. (figuur 4). Even

voor die wand is daar weer een toegangshek naar de brede tuin van Stationsweg 49, nu echter een verrolbaar stalen hek. Mijn wandeling langs het pad toont dat diverse bewoners praktische oplossingen hebben gevonden voor het plaatsen van schuurtjes en garages. Teruglopend zie je dat een aantal achtertuinen van de Stationsweg is ingekort, waardoor er voor de huizen aan de Eikenlaan diepe tuinen zijn ontstaan. (figuur 5) Die verkorting van een aantal tuinen was al deels aangegeven in mijn boek over de Stationsweg.

Terug op de Eikenlaan zien we aan de andere kant de voortzetting van het pad. Ook daar staat een grenssteen waarop nu gemerkt O23 (of toch O28, wat zou aansluiten op zijn directe collega aan de

Figuur 5: Uiterst links het Grije Laantje, achtergrond de huizen aan de Eikenlaan en de tuin van huis no. 11 ten koste van de ingekorte tuinen aan de Stationsweg.

overkant). Als we dit pad ingaan, zien we het wat uitwaaieren en ook daar staan enkele garages (figuur 6) Dit pad is echter na ongeveer 50 meter afgesloten en lijkt verderop bij de achterliggende tuin te zijn getrokken. Vlak daarvoor zien we nog wel een hekje dat leidt naar een achtertuin aan de Stationsweg. De lengte van het pad lijkt te eindigen vlak voor de laatste militaire woning aan de Klinkenbergerweg. Daar is het pad bij de tuin getrokken.

Figuur 6: Pad Eikenlaan bij paal 28 is ongeveer 50 meter lang en loopt achter de laatste militaire woningen.

Een bewoonster vertelde dat de huizen en het pad nu particulier bezit zijn met recht van overpad voor de aanwonenden.

De Kazernelaan

Ook de Kazernelaan is aan beide zijden bebouwd. Aan de linkerzijde bij huisnummer no. 3, is een pad dat, wat plaats en breedte betreft, lijkt op de toegang naar het Grijs Laantje. (figuur 7) Als we het pad opgaan, blijkt het al snel te eindigen bij een haast roman-

Figuur 7: Ingang pad bij Kazernelaan 3.

tische open plek waar een paar stoelen en een garage staan, maar waar ook een pad van een aangrenzende tuin op uitkomt (figuur 8). Op de achtergrond hoge oude bomen tot de grens van het denkbeeldige pad. Het lijkt er dus op dat er naar de Eikenlaan geen doorlopend Grijs Laantje meer bestaat, maar mogelijk wel ooit is geweest tot aan de Kazernelaan.

Als we teruglopen en weer op de Kazernelaan uitkomen, zien we dat aan de overkant, op de plek waar we de voortzetting van het Grijs Laantje mochten verwachten, een huis staat en er dus geen toegang is naar een achterliggend pad (figuur 9).

De Dennenlaan

Aan weerszijden van deze veel later aangelegde laan zijn geen sporen van een pad te zien.

De kwekerij van Van der Plas

Op de Stationsweg lopen we naar een pad dat tussen de percelen 99 en 103 doorloopt tot de achterzijde van deze percelen (figuur 10). Daar aangekomen besef je dat daar wel iets moet zijn geweest, maar er zijn geen duidelijke sporen

Figuur 8: Het rustieke eind van het pad aan de Kazernelaan

Figuur 9: Aan de overkant een huis maar geen pad.

meer een van het verlaten huis 101 van Van der Plas of zijn kwekerij, noch van het Grije Laantje. In 1920 en kort daarna had Van der Plas daar ongeveer 1,5 ha grond gekocht en zijn kwekerij en bloemisterij gehad. Op een luchtfoto, van voornamelijk de kazernes van de Bereden Wapens uit 1935, zijn de kwekerij en het woonhuis goed te zien, evenals de bomerij van destijds langs de Stationsweg.

De Berkenlaan

Mijn Grije Laantje zou moeten doorlopen naar de Berkenlaan, dus daar maar eens kijken. Het hoekhuis Over Veen aan de Stationsweg heeft langs de Berkenlaan een oud hek staan met tegen het einde van het perceel een mooi breed toegangshek. Schuin daarachter, tegen de achtergrens aan, is een romantisch plekje op eigen terrein. Op de plek achter de grens van de tuin ziet een passant vanaf de weg niets dat wijst op een mogelijk oud pad.

Figuur 10: Het pad naar Stationsweg 110, het vroegere huis van Van der Plas en zijn kwekerij.

Conclusie

1. In het koopcontract uit 1900, waarin de verkoop door de Buurten aan het Ministerie is vastgelegd, staat niets vermeld over het ‘Grije Laantje’. Er wordt slechts verwezen naar tekeningen waarop geen pad staat aangegeven.
  2. Tussen de Kazernelaan en de Berkenlaan grensde de grond van de Buurt Maanen niet tot aan de achtergrens van de tuinen van de huizen aan de Stationsweg. De aangrenzende grond was in handen van particulieren. Ook het huidige Belvédere aan de andere kant van de Klinkenbergerweg staat op die destijds al particuliere grond.
  3. Het lijkt aannemelijk dat het Grije Laantje tussen de huidige Ericalaan en de Kazernelaan wel heeft bestaan over de lengte dat er militaire huizen staan langs de Klinkenbergerweg. Dat pad lag oorspronkelijk op militaire grond en zal voor de militaire woningen zijn aangelegd in de geest van het Zwarte Laantje.
- Omdat er ten noorden van de Kazernelaan nog sporen van een pad zijn te vinden, is het mogelijk dat het over grond van de Buurt nog doorgetrokken is geweest tot deze laan.

Opmerking: Wellicht is de naam het **Zwarte Laantje** destijds ontstaan doordat het verhard is geweest met sintels. De Dwarsweg, nu lopende langs de A30, was tot plm. 1967 verhard met sintels en werd door bewoners in de buurt veelal de **Zwarte Steeg** genoemd.

Upstairs, Downstairs op de Veluwe

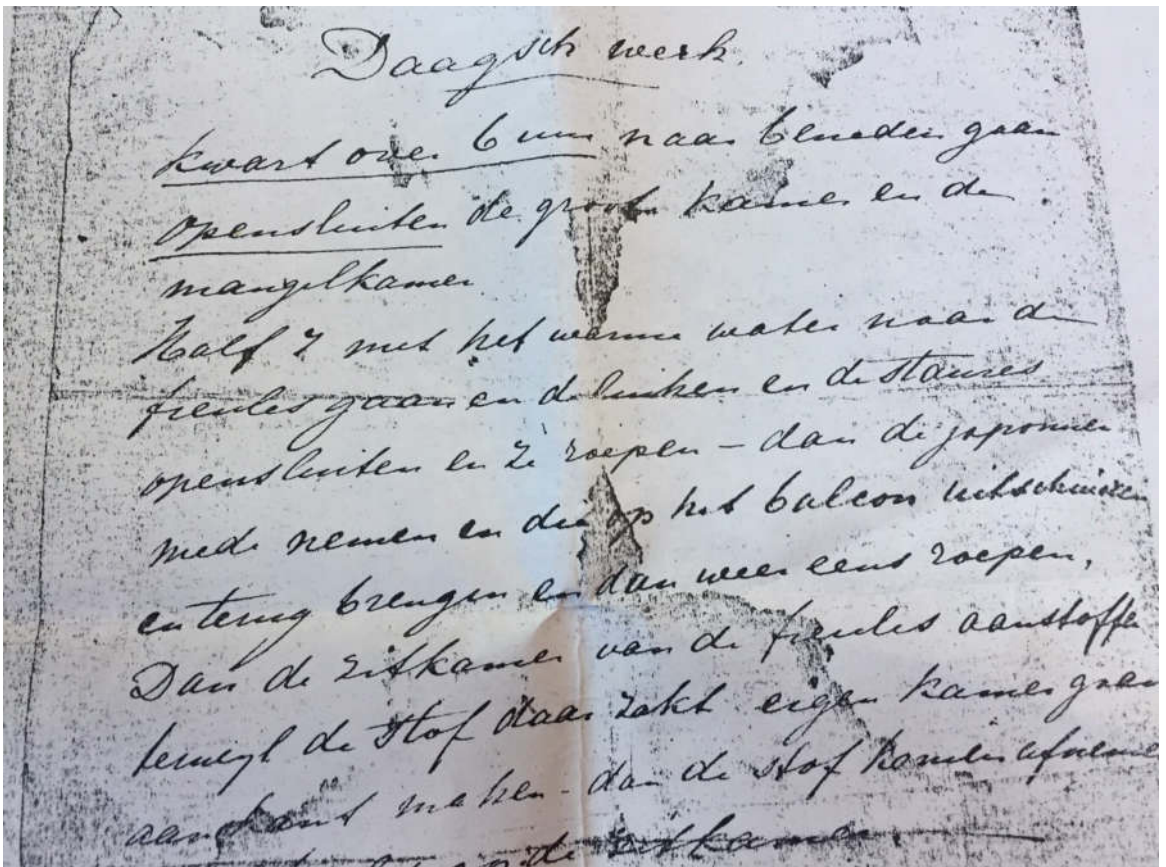
Joyce van den Berg

In 1895 trouwt *Gerrit van den Berg* uit Bennekom met *Grietje Velthuis* uit Hasselt. Zij leerden elkaar kennen op 'De Keijenberg' in Renkum, waar Gerrit werkte als koetsierpalfrenier en Grietje als dienstmeisje in het huishouden van de familie *Schimmelpenninck* (Jhr. Mr. F.J.C. Schimmelpenninck, 1829-1906, en zijn echtgenote Johanna Wilhelmina Hodshon, 1833-1904).

Bij haar aantreden in de familie had Grietje een duidelijke instructie op schrift gekregen voor het dagelijks werk. De inhoud (in transcriptie) luidt als volgt:

Daagsch werk

- Kwart over 6 uur naar beneden gaan.
- Opensluiten de groote kamer en de mangelkamer.
- Half 7 met het warme water naar de freules gaan en de luiken en de staures opensluiten en ze roepen – dan de japonnen mede nemen en die op het balcon uitschuieren en terug brengen en dan weer eens roepen..
- Dan de zitkamer van de freules aanstoften.
- Terwijl de stof daar zakt eigen kamer gaan aan kant maken – dan de stof komen afnemen bij de freules op de zitkamer.

- De bedden op de slaapkamer afhalen.
- 8 uur ontbijten tot half negen.
- Half negen de slaapkamer van de freules aan kant maken.
- Verder het werk van den dag.
- Half 1 ontbijt tot 1 uur.
- Kwart voor 6 uur 's avonds de slaapkamer van de freules voor den nacht op orde brengen.
- In den zomer 's avonds daar gaan sluiten tegen donker.
- Als de jonker er is, zijn slaapkamer terstond na het eerste ontbijt het eerst aan kant maken.
- 's Maandags om de 14 dagen gaat de kleine wasch,
- 's Maandags om de 14 dagen wordt het flanel gewasschen.
- Zaterdag wordt de slaapkamer van de freules extra opgeknapt.
- Als er geholpen moet worden met wasschen van de glazen en het zilver is dat het werk van de binnenmeid, ook van te dekken als de knechts eens uit zijn

Toen de Schimmelpennincks doorkregen dat er iets speelde tussen Gerrit en Grietje, vonden zij het niet gepast dat de twee nog langer onder één dak verbleven. Waarschijnlijk was het moeilijker aan een goede dienstmeid te komen dan aan een koetsier, want Gerrit moest het veld ruimen en werd naar elders overgeplaatst. Grietje bleef tot aan haar huwelijk op De Keijenberg werken.

Na hun huwelijk vertrokken Gerrit en Grietje naar Lunteren, waar zij in 1907 een winkelpand lieten bouwen aan de Dorpsstraat 48-50. Daarin begonnen zij een boekwinkel annex manufacturenzaak.

Het originele papier met de werkinstructie heeft Grietje haar hele leven bewaard en was later in bezit van haar schoondochter (mijn schoonmoeder). Ik weet niet waar het origineel is terechtgekomen, maar onlangs dook wel een fotokopie op. Het geeft een leuk inkijkje in het reilen en zeilen in zo'n adellijk huis.

Landhuis De Keijenberg

Zestig jaar De Harmonie

H. J. Nijenhuis (Ede Stad, 29 mei 1980)

Opnieuw staat een hoogtepunt in het Edese verenigingsleven voor de deur; het populaire muziekgezelschap *De Harmonie* herdenkt vandaag (29 mei) het zestigjarig bestaan. Er is vaker geschreven over de geschiedenis van dit korps, maar toch blijft het aardig om dankzij het notulenboek en medewerking van diverse leden, wat in het verleden te grasduinen. Laten wij voorop stellen dat onze muzikale kennis zeer gering is, zodat wij een beoordeling van prestaties en de verschillende dirigenten liever aan bevoegde mensen overlaten.

Na de Eerste Wereldoorlog gingen er steeds meer stemmen op om in ons dorp weer een muziekkorps te hebben. Men bezat nog herinneringen aan het allereerste fanfarekorps *De Heidebloem*, dat mede door de enthousiaste steun van dokter Weyer in 1908 was opgericht en regelmatig concerten had gegeven in de tuin van hotel *De Posthoorn*. Welke oudere Edenaar kan zich deze fraaie tuin, waar nu een flatgebouw staat, nog herinneren? Onder de kruinen van de zware bomen stond een eenvoudige muziektent, waaromheen tafels en stoelen waren geplaatst en men op mooie zomeravonden, onder het genot van een glas bier, naar *De Heidebloem* kon luisteren. Bij de onafhankelijkheidsfeesten in 1913 speelde *De Heidebloem* een grote rol, ten bewijze hoe onmisbaar een muziekgezelschap bij dergelijke gelegenheden is. Helaas, na het uitbreken van de mobilisatie werd *De Heidebloem* ontbonden; de instrumenten werden in bruikleen gegeven aan militaire korpsen.

In 1920 namen de plannen vaste vorm aan; per advertentie in een plaatselijk blad werden muzikliefhebbers opgeroepen om op zaterdagavond 29 mei in het volkskoffiehuis, hoek Bergstraat- Grotestraat te komen. Er kwamen negen mannen opdagen en na veel gepraat werd besloten tot oprichting van het *Edese Fanfarecorps*. Voor die paar mensen een hele gok, want een muziekvereniging heeft niet alleen leden nodig, maar ook in de papieren lopende instrumenten. Overigens wel aardig om even de namen van de oprichters te

Henk Nijenhuis (1911-1989) schreef talloze verhalen over het Ede van vroeger. In *De Zandloper*, waarvan hij redactielid was, in de *Edesche Courant* en *Ede Stad*, en in vier boeken. Veel van zijn verhalen zijn nu terug te vinden op de website van de Vereniging Oud Ede (www.oudede.nl – Publicaties – Nijenhuis).

In 1979 zei hij over zijn schrijfwerk: “..... ik heb niet de pretentie geschiedenis te schrijven. Dat zeker niet. Ik schrijf verhalen over eenvoudige mensen en over gebeurtenissen uit mijn onmiddellijke omgeving.....” Toch streefde hij er naar om de verhalen te documenteren met exacte gegevens en met bijpassende foto’s; daarbij raadpleegde hij ook lokale historici. Zo bracht hij de geschiedenis van Ede tot leven en maakte die toegankelijk voor een breed publiek.

vermelden: J. Weyland, J. Veenendaal, G. Westerhuis, J. Smit, G. Veenendaal, A. van de Blaak, D. van de Blaak, R. Berkhof en P. van Elven. Enkelens hadden reeds deel uitgemaakt van *De Heidebloem* en kenden het klappen van de zweep.

Serius werden de zaken aangepakt: reeds twee dagen later, 31 mei, werd met een lijst, door een officieel stempel van hogerhand goedgekeurd, langs de deuren gegaan. Hierin werd verzocht zich voor een rijksdaalder als donateur of voor een gulden als begunstiger te willen opgeven. Het resultaat was overweldigend, de lijst, die zich nog altijd in het archief van de vereniging bevindt, bevat honderden namen uit alle lagen van de bevolking met een totaal bedrag van f 442,60. In die jaren een behoorlijk bedrag, waardoor het EFC meteen vaste grond onder de voeten kreeg.

Bovendien kwamen, dankzij dokter Weyer, na een speurtocht door de kazernes de meeste instrumenten van *De Heidebloem* weer boven water. Op een vergadering van vrijdag 11 juni 1920 werd het volgende bestuur samengesteld: J. Smit, voorzitter, G. Westerhuis, secretaris. J. Veenendaal, penningmeester A. Berkhof, commissaris en D. v. d. Blaak algemeen adjunct. Als beschermheer werd bijna vanzelfsprekend dokter Weyer benoemd, een erebaantje, hetgeen echter wel inhield dat ten tijde van nood een beroep op hem kon worden gedaan.

Al gauw trok men met marsmuziek door de straten om de bevolking te tonen dat hun geld niet in het water was gegooid. Op de repetities werd trouw geoefend, maar blijkbaar had men voor het merendeel van de onervaren muzikanten wat te hoog gegrepen. Op een vergadering van 16 november 1920 werd althans door verschillende leden verzocht wat eenvoudiger muziek te bestellen. Ook nam een aantal muzikanten het niet zo nauw met de aanvangstijd van de oefenavonden, maar kwam aanzetten wanneer het hun uitkwam. Om daar een stokje voor te steken werd in genoemde vergadering besloten dat hij, die drie maal te laat op de repetitie kwam, een boete van vijftig cent kreeg opgelegd. Of dit systeem inderdaad geholpen heeft, vermelden de notulen niet. Er werd die eerste jaren veel vergaderd, al namen de leden het blijkbaar niet even serieus. Op een presentielijst hadden grappenmakers deze ingevuld door resp. een varken en een ezel te tekenen. De lijst werd ongeldig verklaard en er circuleerde een nieuwe, nadat de voorzitter had verzocht niet hun portret, maar de naam erop te zetten.

Maar heel EFC ging vooruit; het aantal leden groeide al gauw tot vierentwintig, terwijl reeds op 14 januari 1921 het eerste concert werd gegeven. Deze concerten, twee of drie maal gedurende het winterseizoen, veelal in de zaal *Lotgering*, maar ook wel in het *Sparta*-gebouw, mochten zich in een enorme belangstelling verheugen. In 1927 werd een eigen toneelclub opgericht, die na het muzikale gedeelte veelal een klucht op de planken bracht, tot uitbundige vreugde van het publiek. Deze avonden, steevast besloten met bal,

OPRICHTING

Edesch Fanfarecorps.

 Hedenavond 7 uur VERGADERING, der oud-leden van „t Heidebloempje” in het Volkskoffiehuis.

Te beginnen met 31 Mei, zullen enkele leden rondgaan met een lijst, waarop men kan teekenen voor donateur of lid.

HET VOORLOOPIG BESTUUR.

groeiden uit tot hoogtepunten. Op 3 mei 1921 werd namens het burgercomité bij monde van de heer Oostwaard het korps een vaandel aangeboden. Deze plechtigheid was door de klepperman Van der Meyden in het dorp bekendgemaakt, zodat de halve bevolking daarbij aanwezig was.

Nu was men zo ver om de krachten te kunnen meten met andere korpsen; men zei dan altijd '*wij gaan concourseren*'. Het allereerste concours waaraan werd deelgenomen was in het voorjaar 1922 in Rheden, waar twee tweede prijzen werden behaald, maar het grote succes kwam 15 augustus van datzelfde jaar in Zeist, waar twee eerste en een ereprijs in de wacht werden gesleept. De muzikanten bereidden zich op dergelijke evenementen terdege voor; zo herinner ik mij nog Bart van der Hoeve, die om bij een marswedstrijd de juiste pas te houden, twee touwtjes aan zijn enkels bond, zodanig dat deze strak gespannen, de juiste afstand van vijfenzeventig centimeter maakten. Op deze manier oefende hij, al blazend op zijn piston aan de Kleefseweg.

'Ede bij nacht'

Door de jaren heen vormde het deelnemen aan een concours een hoogtepunt van het zomerseizoen, niet alleen voor de muzikanten, maar ook voor de burgerij. Het is nu niet meer voor te stellen wat een massa mensen ter verwelkoming aan het station stonden om het korps bij terugkomst van een concours op te wachten. In triomfale optocht ging het dan met volle muziek naar de markt waar nog een groter aantal inwoners aanwezig was en de muzikanten hen met een daverende mars bedankten voor de geweldige ontvangst. Ja, de Edenaren leefden volop mee met het muziekkorps, nooit werd tevergeefs een beroep op hun portemonnee gedaan. Want zonder overheidssteun en met instrumenten die aan slijtage onderhevig zijn, vervangen en uitgebreid moeten worden, was er altijd geld nodig. Door op bepaalde tijden collectes te houden en vooral met het organiseren van bazaars kwamen er echter steeds de nodige contanten op tafel. Voor deze laatste gebeurtenissen was een speciaal comité gevormd, waarin ook verschillende dames zitting hadden. Zo'n bazaar werd meestal in het marktgebouw gehouden waar de mensen ook weleens bij de neus werden genomen, maar gezien het goede doel, nam niemand daar aanstoot aan. Bij een bazaar, die in november gehouden was, was aan de achterzijde een klein hokje aangebracht met het opschrift: '*Gaat dat zien, Ede bij nacht, slechts tien cent*'. Had iemand zijn dubbeltje geofferd, dan werd hij ontvangen door een dame die de buitendeur opende en de bezoeker een fraai gezicht kreeg op de donkere silhouetten van de Edese toren.

Tegenover de offervaardigheid van de burgerij stonden talrijke activiteiten van het korps. Veel medewerking op nationale feestdagen, bij demonstraties van de gymnastiekverenigingen, heideweken, tochten van ouden van dagen, crisiscomité, kinderspelen en noem maar op. Bij een van deze laatste feestelijkheden, gehouden in het Edese bos, werden de kinderen getrakteerd op handperen. Een kwajongen, blijkbaar geen fruitliefhebber, liet ongemerkt zijn exemplaar met de steel naar beneden, in de tuba van Henk Veenendaal zakken, die zijn instrument gemakshalve tegen een boom had gezet. Bij het terugmarcheren naar het dorp kon Henk er, ondanks alle inspanningen, geen noot uitbrengen. Thuis gekomen werd de tuba onderzocht, maar niets te vinden, tot men op het idee kwam het instrument bij de firma Bruil met een drukslang te laten doorspuiten,

waarna de peer eruit vloog. Wij memoreerden het reeds, geld is belangrijk voor een muziekvereniging en niet alleen voor instrumenten.

Marsmuziek geven ging prima, maar een concert in de openlucht aanbieden bleek moeilijker. Aanvankelijk gebeurde dit ook in de tuin van *De Posthoorn*, soms ook wel op bepaalde punten in het dorp, hetgeen een heel gesjouw met lessenaars met zich meebracht. Nadat de

1924: De muziektent aan de Markt

wekelijkse markt vanaf *De Posthoorn* naar het centrum was verplaatst, kwamen er plannen om op de nieuwe markt een muziektent te bouwen.

Dankzij de medewerking van de heer Oostwaard en toestemming van B&W slaagde men in deze opzet en in juni 1924 werd hier, onder grote belangstelling het eerste concert gegeven. Regelmatig werd voortaan in deze tent geconcentreerd, hoewel aanvankelijk nogal overlast en rumoer werden veroorzaakt door de opgeschoten jeugd. Later kwam er een politieverordening die het lopen en fietsen tijdens het spelen verbood, waardoor het publiek heel wat rustiger van een concert kon genieten. Tevens werd meer aandacht geschonken aan het uiterlijk van de muzikanten; tot dusver liep ieder maar naar het hem uitkwam. De één blootshoofds, de ander met een pet op, terwijl een derde het hoofdedksel van die tijd, een strooien hoed droeg. In 1926 werd overgegaan tot de aanschaf van uniformpetten, hetgeen al een hele verbetering betekende.

Dringend werd ook de noodzaak over een eigen oefenlokaal te beschikken; de eerste tien jaar van EFC betekende zwerven van het ene gebouw naar het andere. Men was begonnen waar de vereniging was opgericht: het volkskoffiehuis waar *f* 1,75 werd berekend voor het huren van een zaal. De eigenaar lette wel op de kleintjes; toen Piet van Elven, voor een noodzakelijke notitie een stompje potlood leende en vergat dit weer terug te geven, werd prompt de volgende avond een dubbeltje meer berekend. Na opheffing van genoemd koffiehuis, waar Blokker zijn later zo bekende speelgoedzaak begon, verhuisde men naar café *De Korenbloem* om daarna achtereenvolgens voor korte of langere tijd onderdak te vinden in de Vaktekenschool Heesterheide, de openbare lagere school aan het Maandereind, het koetshuis van *De Posthoorn* en de mulo-school op de markt.

In 1930 werden er spijkers met koppen geslagen; dankzij de opbrengsten van bazaars, verloting en collectes was een zodanig bedrag bijeen gebracht dat de bouw van een eigen onderkomen gerealiseerd kon worden. Van de gemeente werd een stukje grond (267 m²), achter de muziektent tegen een bedrag van *f* 1,- per jaar in erfpacht verkregen. Mede doordat een aantal muzikanten belangeloos al hun vrije tijd erin staken, kon nog datzelfde jaar het gebouw, onder de naam *Musica* in gebruik genomen worden. Overigens frappant

Het Fanfarecorps voor het zojuist in gebruik genomen Musica op de markt. Foto: VOE/HME, fotograaf C. Hartgers

dat door de jaren heen zich altijd, naar verhouding althans, veel bouwvakkers onder de leden bevonden.

Nog een wens leefde al geruime tijd onder de leden, namelijk het EFC om te zetten in een harmoniegezelschap. Fanfare als marsmuziek klonk geweldig, maar bij het geven van concerten bood een harmoniebezetting veel meer mogelijkheden. Reeds in 1926 gingen er stemmen op in deze richting, maar de grote kosten hieraan verbonden, schoven de plannen op de lange baan. Tot in het begin van de dertiger jaren de ENKA-harmonie werd opgeheven en men daar voor een koopje een aantal klarinetten op de kop kon tikken.

Op 30 december 1932 was de omzetting een feit en werd de naam van de vereniging gewijzigd in *De Harmonie v/h EFC*. Een en ander had wel tot gevolg dat men onderaan de muzikale ladder moest beginnen, maar de successen volgden elkaar zo snel op dat reeds in 1937 de ere-afdeling werd bereikt.

Gedurende de oorlogsjaren gingen de repetities en uitvoeringen zo goed zo kwaad als het ging door, al werd het verenigingsleven door de tewerkstelling en onderduiken van diverse leden steeds moeilijker. Na 17 september 1944, toen de luchtlandingen en het bombardement op Ede plaatsvonden, lag alles stil. Trouwens de hongerwinter en talrijke razzia's stelden ook de Edese bevolking voor belangrijker problemen. Maar reeds daags na de bevrijding op 18 april 1945, trok *De Harmonie* met vrolijke muziek omstuwd door de inwoners, door de straten, na de donkere jaren een tocht die door de Edenaren, voor zover zij deze tijd hebben meegemaakt, nooit vergeten zal worden.

De Harmonie in de Bevrijdingsoptocht in 1945. Nog zonder uniform! Foto: VOE/HME, fotograaf C. Hartgers

---

De stijgende lijn van *De Harmonie* zet zich voort: 24 mei 1950 een nieuw hoogtepunt. Ter gelegenheid van het zesde lustrum en wederom met financiële medewerking van de burgerij kon burgemeester Boot het korps *uniformen* aanbieden, die vijftien jaar dienst zouden doen om in 1965 door nieuwe te worden vervangen.

Ook 1953 werd een belangrijk jaar: de oude muzikent verdween om plaats te maken voor een fraaie koepel, ontworpen door J. Weyland jr. en geheel door eigen krachten gebouwd. Op 30 mei 1953 werd deze koepel met een rede van burgemeester Oldenhof en een concert in gebruik genomen. Nu zijn koepel en *Musica* resultaat van een enorme verenigingsliefde, verdwenen; sterker nog, er is zelfs geen muzikent meer in Ede. Geen wonder dat menigeen nog wel eens aan de oude markt denkt, waar het bij een concert van *De Harmonie* zo goed toeven was. Zestig jaar muziek maken in Ede, bijkans een mensenleeftijd; met weemoed bekijken we de oude foto's waarop zoveel trouwe leden staan afgebeeld, die al lang zijn heengegaan. Want trouw was het overgrote deel van hen; veertig jaar onafgebroken lid zijn was heel gewoon. *De Harmonie* was een stuk van hun leven geworden.

Een paar namen willen we uit de vergetelheid halen zonder hen die niet genoemd worden tekort te doen. Daar was Aart van de Blaak die zoveel jaar de grote trom bediende, Kees Klein met de kleine uitgave, J. Weyland, de aannemer, P. van Elven en J. Veenendaal, allemaal mannen van het eerste uur. Henk Heyink, meer dan vijftig jaar lid, A. Viets, die bij marsmuziek altijd door het opsteken van zijn trombone het einde van een nummer aangaf, de gebroeders Gaasbeek, de stoere vaandeldragers en niet te vergeten A. van Veldhuizen, de bassist. Laatstgenoemde bereikte in 1967 een hoogtepunt van zijn muzikale loopbaan. Het Radio Filharmonisch Orkest wilde het Requiem van Berlioz uit-

voeren, maar beschikte niet over de nodige bastuba's. Men ging informeren bij verschillende amateurorkesten en dirigent J. Stolp maakte de heren erop attent dat bij *De Harmonie* een bassist speelde die ongetwijfeld aan de verwachtingen zou voldoen. En zo werkte de Edenaar A. van Veldhuizen na de nodige repetities in de AVRO-studio mee aan een grandioos concert in het Concertgebouw te Amsterdam.

Ook onder hen die dit zestigjarig feest nog kunnen meemaken, bevinden zich ettelijke leden met een lange staat van dienst. Nestor is Henk ten Ham, al van 1926 in het korps en die nog altijd zijn partij meespeelt, zelf nog leerling-muzikanten onder zijn hoede heeft. Dat is door de jaren heen traditie geweest; jongelui die zich als lid opgaven, kregen hun eerste lessen van ervaren muzikanten. Na deze opleiding, die al naar gelang aanleg, bij de een wat langer duurde dan bij de ander, werd hij in het orkest opgenomen.

Nog twee mensen die reeds meer dan veertig jaar lid zijn J. Gaasbeek en H. Hendriksen, resp. klarinet en bariton spelend. Dan nog de ereleden: W. van Leersum, thans erevoorzitter, die jarenlang de vereniging heeft geleid; B. Jansen, die talrijke bestuursfuncties heeft vervuld, D. Pol en H. Veenendaal. Allemaal mensen die, met zovele anderen jarenlang het belang van *De Harmonie* hebben gediend en er een schat van herinneringen aan hebben overgehouden waarvan er hier nog een paar volgen.

De Harmonie is altijd vlot geweest met het brengen van een serenade aan mensen die een belangrijk feit vierden, ongeacht op welke sport van de maatschappelijke ladder de betreffende personen stonden. Men ging even zo vrolijk naar Karel Jansen, de populaire oud-koloniaal, of mej. Bremer, leidster van de enige bewaarschool die Ede telde, als naar de burgemeester en dokter Weyer. Op een avond werd een dergelijk huldebetoon aan Pluym sr., eigenaar van café *Markzicht*, gebracht. Nu was normaal dat de muzikanten na afloop wat te drinken kregen en bij een caféhouder zat men wat dat betreft wel goed. Nadat ze de eerste mars hadden gespeeld en de voorzitter aan zijn speech begon, verdween een aantal mu-zikanten door een zijdeur naar de tap-kast om er alvast eentje te nemen. Voor de aanvang van het tweede nummer waren zij echter weer present om hun kameraden de gelegenheid te geven hetzelfde te doen. Een half uur lang volgde een perfect rouleersysteem tot Pluim, die met familie en genodigden op het terras van het heen en weer lopen niets gemerkt had, meende: *'Nou jongens, zo'n lange serenade hebben jullie niet vaak gemaakt, hartelijk dank, kom nu eerst maar binnen om de droge kelen nat te maken'*, aan welk verzoek de muzikanten grinnikend gehoor gaven.

Het gebouw van de Harmonie in de jaren '80. Dit was van oorsprong het gebouw van de Chr. Gereformeerde Kerk. Later kwam hier de Marokkaanse Moskee in. De Harmonie ging naar het Kuiperplein. Foto: UMA BV.

De ruitervereniging *De Valouwe* kon ook altijd op medewerking van *De*

Harmonie rekenen. De ruiters gaven aan het eind van de zomer altijd een demonstratieavond in het Openluchttheater. Bij een van die avonden wilde men iets bijzonders, optreden van muzikanten te paard. Ongeveer vijftien leden van *De Harmonie* waren er voor te vinden; wekenlang werd in de manege van *De Valouwe* geoefend. De mannen moesten aan de paarden wennen, het dier met de knieën leren besturen om de handen vrij te hebben voor hun instrument. Omgekeerd moesten de paarden vertrouwd raken met de muziek. Op de dag van de uitvoering was men overtuigd de zaak onder de knie te hebben. Helaas, toen de stoet de helling afgang naar de grasmat van het Openluchttheater en de man met de bekkens het signaal gaf de ingestudeerde mars in te zetten, schrokken de paarden zo van het geluid dat zij steil omhoog sprongen en de muzikanten de grootste toer hadden om in het zadel te blijven, laat staan hun instrument te bespelen. IJlings toegeschoten leden van *De Valouwe* grepen de paarden bij het hoofdstel en zo begeleid konden de fiere ruiters van *De Harmonie* even later toch hun nummer ten beste geven.

Wij willen het hierbij laten: nog één naam willen wij vermelden die van, destijds mej. H. van Zoelen, fluitiste, jarenlang het enige vrouwelijke lid van het korps, in die jaren een unicum.

De Harmonie neemt nog altijd een vooraanstaande plaats in, zij het dan dat geen drommen opgewonden mensen hen bij terugkomst van een gebeurtenis opwachten. De tijden van het intieme dorpsleven zijn voorbij. Ede is te groot geworden, maar ook onder de gewijzigde omstandigheden zijn wij ervan overtuigd dat *De Harmonie* onder leiding van de actieve voorzitter H. Hendriksen een goede toekomst tegemoet gaat.

Toevoeging redactie De Zandloper

In 1932 ontstond er een verschil van mening over de positie van dirigent Franszen en het spelen op 1 mei, de Dag van de Arbeid. Een aantal leden zegde hun lidmaatschap op en richtte kort daarna de Edesche Harmonie op.

In juni 2009 besloten De Harmonie Ede en de Edesche Harmonie weer samen verder te gaan.

Beide verenigingen kampten met een terugloop van leden. En

De Harmonie in de Grotestraat ca 1965. Collectie OE/HME

zo vormden de rivalen van weleer na 77 jaar weer één

De affaire-Van den Dikkenberg

Aart Homoet

1966 is in de Nederlandse geschiedenis een bewogen jaar. De provobeweging komt tot wasdom, de huwelijksvoltrekking van prinses Beatrix en de Duitse Claus von Amsberg verloopt niet bepaald volgens de traditie, bij het bouwvakkersoproer in Amsterdam vallen een dode en tientallen gewonden, D'66 wordt opgericht om het politieke bestel eens flink op te schudden en de Boerenpartij krijgt in de grote steden veel aanhang. De aanval op het establishment is begonnen.

Ook in Ede, van oudsher toch een rustig conservatief dorp, wordt het in de politiek onrustig. Bij de gemeenteraadsverkiezingen in juni 1966 verliest de gevestigde orde van CHU, ARP en PvdA, een regiem dat volgens de Boerenpartij 'ruikt naar de bezettingsjaren', samen zeven zetels; de Boerenpartij gaat van één naar zes zetels. En dat heeft consequenties. Eén daarvan is de merkwaardige gang van zaken rond de benoeming van een Boerenpartij-wethouder. De affaire-Van den Dikkenberg is geboren.

In een eerste commentaar op de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen laat Boer Koekoek (sinds 1962 het enige raadslid van de Boerenpartij in Ede) aan duidelijkheid niets te wensen over: *'Wij willen nu laten zien, dat wij wél verantwoordelijkheid willen nemen, al wordt dan ook rondgebazuind, dat wij politici van nul komma nul zijn. Als op een na grootste partij in Ede zullen wij beslist een wethouderszetel claimen. Zoals ik steeds heb gezegd: wij willen met alle partijen samenwerken als het erom gaat algemeen belang te dienen en het niet in strijd is met onze beginselen. Nee, ikzelf ambieer geen wethoudersfunctie. Die is namelijk minder goed met het partijleiderschap te verenigen dan het Kamerlidmaatschap. Wij zullen dus met een ander partijlid naar voren komen. Wie is nog niet bekend. Het liefst zouden wij de portefeuille van volkshuisvesting onder ons krijgen.'*¹

Op de vraag van de journalist of dat ook 'voor half geld kan' antwoordt de boerenleider bevestigend. Vervolgens meldt hij: *'Maar over een wethouderszetel gesproken, in Ede zal men wel weer samenspannen om ons buiten B&W te houden.'* Zelf wordt hij dus geen

wethouder, maar met verder alleen maar in de gemeentepolitiek volledig onervaren volgelingen is er toch wel een probleem.

Gaat Koekoek een door hem zelf uitgedacht politiek spel spelen of zullen de gevestigde partijen, volledig onvoorbereid op

---

Boer Hendrikus Koekoek

een belangrijke rol voor de Boerenpartij, Koekoek inderdaad bewust en geraffineerd buiten de deur houden? Bij een spel zijn er winnaars en verliezers, maar als het doel van het spel niet duidelijk is, wordt een uitslag nog onduidelijker. Als Koekoek serieus invloed wil uitoefenen in de Edese politiek en zodoende het algemeen belang dienen, dan blijkt hij een paar maanden later verloren te hebben. Maar als hij, gelet op zijn schijnbare machtspositie als tweede partij in de raad, veel publiciteit wil genereren met een op voorhand al tot mislukking gedoemde poging een wethouder te leveren, dan komt hij als winnaar uit de bus.

Spannend

Na de zomervakantie komt onder leiding van burgemeester Platteel de nieuwe Edese Raad, met daarin zes leden van de Boerenpartij, op dinsdag 6 september voor het eerst bij elkaar. Punt 2 op de agenda is de benoeming van vier wethouders. Vooraf stelt de voorzitter vast *'dat de verdeling van de portefeuilles een zaak is die het nieuwe College zelf zal hebben te regelen'*.²

De zittende wethouders Wiegeraadt (CHU), Roseboom (PvdA) en Welgraven (ARP) worden, met hier en daar wat kritische kanttekeningen, met een ruime meerderheid herkozen. Dan wordt het spannend, want er moet gestemd worden over de opengevallen plaats van wethouder Jansen (CHU). Getalsmatig heeft de Boerenpartij hier het meeste recht op en fractievoorzitter Koekoek vindt dan ook *'dat zijn partij nu toch wel eindelijk aan de beurt zal zijn'*. Hij stelt Boers, nummer drie op de BP-lijst, voor als kandidaat. Ook de SGP komt met een eigen kandidaat, de ervaren en algemeen gewaardeerde Soetendaal.

Het spel komt direct op de wagen. Heij, fractievoorzitter van de CHU, maakt al in eerste termijn duidelijk dat uitsluitend Koekoek in aanmerking kan komen voor deze wethouderszetel. Gezien de uitvoerige kritiek van de boerenvoorman op het College in de afgelopen vier jaar krijgt hij nu de kans om te laten zien hoe het allemaal beter kan. *'De andere leden van de Boerenpartijfractie kent men alleen bij naam. Men weet absoluut niet welke kwaliteit zij hebben. Het algemeen belang waarover de heer Koekoek voortdurend spreekt, is juist voor de CHU-fractie het grootste bezwaar om de kandidatuur van de heer Boers te aanvaarden.'*

Mejuffrouw Blaak (PvdA) heeft, mede gezien de grote animositeit tussen wethouder Arie Roseboom en Koekoek, helemaal geen vertrouwen in de BP. Ook haar fractie zal de kandidatuur van Boers niet steunen. De ARP is van mening dat de BP volledig recht heeft op een wethouderszetel en zal haar stem uitbrengen op Koekoek. Ook de VVD vertrouwt het niveau van de voorgestelde wethouder niet en komt met een eigen kandidaat.

Verstandig

Bij de eerste stemming krijgt Boers 9, Koekoek 10 en Jan van den Dikkenberg (BP) 1 van de 33 uitgebrachte stemmen. Na een korte schorsing zegt Koekoek *"dat het verstandig is om namens de BP een voor andere partijen acceptabele kandidaat naar voren te brengen en wel de heer Van den Dikkenberg"*.

Deze 37-jarige boer en veehandelaar is al jaren een trouw aanhanger van de BP en zal dat ook blijven. Hij is volgens een naast familielid altijd heel serieus met de politiek bezig, blijft vriendelijk en vertrouwt Koekoek blindelings. Hij zal zeker niet het conflict

opzoeken. De rol, waar hij onverwacht in terecht komt, die hij speelt c.q. moet spelen, past eigenlijk niet bij hem.

Bij de derde stemming tussen de twee overgebleven kandidaten krijgt Van den Dikkenberg 18 en Hoolboom (VVD) 12 stemmen, één lid stemt blanco. *'De heer Van den Dikkenberg zegt zijn benoeming gaarne te aanvaarden. Hij dankt de meerderheid in de Raad hartelijk voor het vertrouwen dat zij in hem stelt. Hij hoopt dat vertrouwen niet te beschamen en verklaart zijn beste krachten in dienst van de gemeente te zullen stellen.'*³

Uit deze uitslag kan men opmaken dat er binnen de gemeenteraad geen georganiseerd verzet was tegen een wethouder van de BP. Of er officieus overleg is geweest tussen fractievoorzitters en zittende wethouders om de nieuwbakken wethouder op zeer korte termijn het politieke leven onmogelijk te maken, valt niet te bewijzen. Onmogelijk is het niet.

Jan van den Dikkenberg

'Niet zeer gelukkig'

Diezelfde avond vergadert het nieuwe College van zeven tot ruim tien uur over de verdeling van de portefeuilles. *'Wethouder Van den Dikkenberg verklaarde zich niet zeer gelukkig met het eindresultaat, maar hoe dit ook zij, een besluit van het College is een besluit en met dat besluit was de zaak afgerond'*, aldus de verklaring van burgemeester Platteel twee dagen later. Maar zo simpel was de situatie intussen niet meer. Na de vergadering op dinsdagavond heeft Van den Dikkenberg contact met Koekoek en om 23:45 uur belt hij de burgemeester met de mededeling dat hij de hem toegevalen portefeuille (sociale zaken, volksgezondheid en woonruimteverdeling) van zijn fractievoorzitter niet mag aanvaarden. Platteel roept direct de volgende morgen, woensdag 7 september, het College bij elkaar, maar een oplossing wordt niet gevonden. Van den Dikkenberg vraagt bedenktijd. 's Middags om vier uur laat hij weten dat de voorgestelde verdeling weer wordt afgekeurd. Het College komt om half vijf bij elkaar, maar de BP-wethouder laat, als hij om kwart voor vijf wordt gebeld, weten *'dat hij niet van zins was te komen'*.

Deze weigering, door de Raad opgevat als een schoffering, noodzaakt de burgemeester op donderdag 8 september 'een spoedeisende Raadsvergadering' bijeen te roepen. Na een inleiding van de voorzitter, waarin nogmaals duidelijk wordt dat de nieuwe wethouder de

afgesproken verdeling van 'zijn baas' niet mocht accepteren, krijgt Van den Dikkenberg het woord. Zijn verdediging: *'Ik heb gedacht dat ik de portefeuille van Jansen (bedrijven, ah) zou krijgen en vanaf het begin heb ik bezwaar gemaakt tegen sociale zaken. Desnoods had ik de portefeuilles van Roseboom of Wiegeraadt willen hebben, maar die kreeg ik niet. Na drie uur praten heb ik toen maar gezegd "dan moet het maar".'*

Opvallend is de eerste reactie van Koekoek: Hij had dit wel verwacht en het bewijs daarvoor vindt men in het feit, dat hij de zaak in de vergadering van afgelopen dinsdag al aan de orde had gesteld met de vragen hoe het zou gaan met de verdeling van de portefeuilles. Koekoek heeft het grote gevaar voorzien, dat misbruik zou worden gemaakt van de onervarenheid van deze wethouder. *'Dat is ook gebeurd.'*

Zwarte Piet

Koekoek blijft pal achter zijn wethouder staan. Mejuffrouw Blaak (PvdA) haalt de schuldvraag weg bij de kennelijk onervaren Van den Dikkenberg: *'Als de heer Koekoek van tevoren al gedacht had, dat er wel onenigheid zou komen, moet ik zeggen dat ik dat vind getuigen van een enorm groot wantrouwen tegen bonafide mensen.'* De boerenleider krijgt de Zwarte Piet en raakt die gedurende dit tweeënhalve uur durende overleg niet meer kwijt. De ARP heeft nog wel enig begrip voor de nieuwe wethouder, de SGP is verdrietig en de VVD blijft hameren op het onverantwoordelijke en oncollegiale gedrag van de hoofdpersoon van de avond.

In een lang betoog gaat de burgemeester in op de rol van Koekoek: die had beter moeten weten. Nogmaals wijst hij op de vriendelijke manier waarop Van den Dikkenberg tijdens de eerste twee collegevergaderingen is ontvangen en op de uitgebreide voorlichting over de gang van zaken in de gegeven situatie. Hij besluit met: *'Als spreker dit alles overweegt, moet hij zeggen, dat naar zijn mening het College al het mogelijke heeft gedaan om tot een goede samenwerking te komen, maar dat wethouder Van den Dikkenberg door zijn wegblijven en het halsstarrig op één standpunt blijven staan, getoond heeft niet genegen te zijn mede te werken aan een goede opbouw van de gemeente en een goede samenwerking binnen het College en later ook in de Raad. Spreker concludeert dat die wethouder zijn plicht ernstig heeft verzaakt.'*

Motie

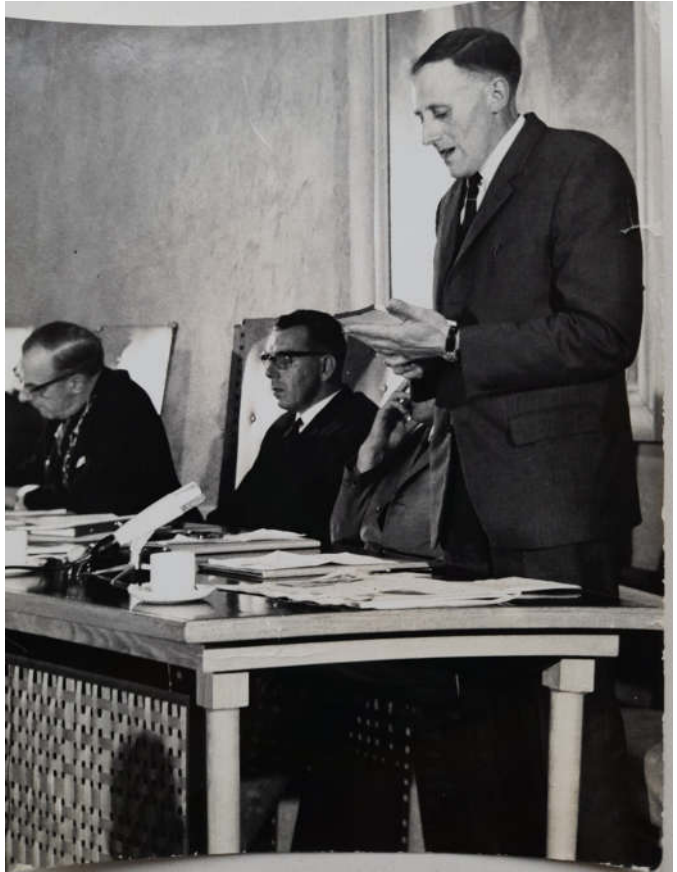
Na een korte schorsing wordt door alle fracties, met uitzondering van de BP, een motie ingediend waarin het vertrouwen in Van den Dikkenberg wordt opgezegd. In een reactie op deze motie suggereert Koekoek dat er vanaf het begin 'een spelletje is gespeeld'. *'Als wethouder Van den Dikkenberg afvalt, komt er een nieuwe wethoudervacature en wat zou de heer Soetendaal van de SGP nu liever willen dan die plaats bezetten. De SGP is altijd een groot tegenstander geweest van sociale zaken en van alle verplichtingen die dat met zich brengt en nu is ze er ineens een voorstander van. Met de VVD is het net zo.'*

Vervolgens komen van beide kanten verwijten dat er politieke spelletjes worden gespeeld. De motie wordt aanvaard met 27 stemmen voor en 5 tegen. Wethouder Van den Dikkenberg onthoudt zich van stemming

Een kleine drie weken later volgt het voorstel *'tot het verlenen van ontslag aan wethouder Van den Dikkenberg'*. Koekoek maakt de Raad duidelijk dat die hiermee een

risico neemt van f 35.000 en dat de kans bestaat dat dit geld naar de kas van de BP gaat. Zijn dreigement maakt geen indruk en het voorstel wordt aanvaard. Een journalist van het Twentse dagblad Tubantia schrijft: *'Om tien voor acht wordt Van den Dikkenberg met 25 tegen 5 stemmen van zijn stoel gejaagd. Zichtbaar opgelucht neemt hij plaats tussen de andere vijf boerenraadsleden.'*⁴

Er moet een nieuwe wethouder komen, getalsmatig heeft de SGP hier het meeste recht op. Maar de PvdA en de VVD gaan, met informele steun van de CHU, dwarsliggen. Na drie stemronden is de uitslag: Hoolboom (VVD) 14, Soetendaal (SGP) 10 en 5 ongeldige stemmen. De liberalen hebben hun wethouder.

Van den Dikkenberg, heel even als wethouder

Landelijk op de kaart

Het lukt Koekoek de schuld voor de ontstane situatie voor een deel in de schoenen van de gevestigde partijen te schuiven. De belofte om een wethouder 'voor half geld' te leveren, het benadrukken dat de uitsluiting al van tevoren geregeld was en het uitbuiten van de onervarenheid van de boerenwethouder komt in de pers uitvoerig aan de orde. Hij kan tevreden terugkijken op de manier waarop hij de BP ook landelijk weer op de kaart heeft gezet.

Drie weken later, na het ontslag van de wethouder, is de aandacht voor 'Ede' een stuk minder. Want op dezelfde dag komt het probleem over het oorlogsverleden van een aantal prominente BP-leden, onder wie ir. Adams, in alle heftigheid naar buiten. Tubantia in grote letters op de voorpagina: *'Scheuring in Boerenpartij gaat zich aftekenen'*. Pas op pagina 21 wordt enige aandacht besteed aan *'het politiek-cabaret in de raadzaal van Ede'*. Trouw opent met *'Boerenpartij scheurt'* en ook De Telegraaf besteedt in eerste instantie haar aandacht aan de oprichting van de Noodraad en de 'vrijwillige' zuivering van de Utrechtse BP-fractievoorzitter Severein. Wel komt 'Ede' nog even ter sprake, *'Van den Dikkenberg is weg uit het College. Zelfs "eervol" werd niet aan zijn ontslag toegevoegd.'* Koekoek moet zich op andere fronten verdedigen, zo houdt hij voorlopig ir. Adams nog de hand boven het hoofd. Zonder 'Ede' krijgt hij ook de nodige publiciteit.

Maar de vraag blijft: welk spel is er gespeeld en wie heeft er gewonnen? Of is er helemaal geen spelletje gespeeld en is de keurige, bedachtzame en trouwe Jan van den Dikkenberg onbedoeld slachtoffer geworden van toevallige omstandigheden? Of hebben beide hoofdrolspelers, de fractievoorzitter van de BP aan de ene kant en de gemeenteraad,

gesteund door het College aan de andere kant, beide hun eigen spel gewonnen? Wellicht benadert dit laatste de waarheid het meest.

De affaire krijgt nog een staartje. Volgens de *Uitkering- en pensioenverordening wethouders* heeft een wethouder die door de gemeenteraad ontslagen wordt gedurende twee jaar recht op wachtgeld. In het geval van Van den Dikkenberg gaat het om een bedrag van ongeveer f 35.000,-, een aanzienlijk bedrag voor twee dagen werk. En daar gaan veel mensen, inclusief de media, zich uitvoerig mee bemoeien. Al op 9 september, officieel is de BP-wethouder nog in functie, kopt de Edese Courant: *'Laat Van den Dikkenberg helpt wachtgeld staan?'*. Koekoek had al eerder verkondigd dat hij wel een wethouder kon leveren voor half geld, hij stemde vlak voor de gemeenteraadsverkiezing dan ook consequent tegen een verhoging van het salaris van de wethouders. Maar er is wel met hem te onderhandelen. Tijdens de raadsvergadering waarin zijn wethouder de laan wordt uitgestuurd, stelt hij in eerste instantie voor om uit financiële overwegingen geen vierde wethouder te benoemen. De 'leerling-portefeuille' van zijn raadslid stelde toch al niets voor en kan best onder de drie andere wethouders verdeeld worden. De raad gaat hier niet op in en dan heeft Koekoek het volgende bezuinigingsidee: *'Als de raad onze kandidaat (Meijer, ah) steunt, laten we de 35.000 gulden wachtgeld vallen.'* Arie van Loon (PvdA) reageert sarcastisch met *'zijn er fracties die meer bieden dan de Boerenpartij?'*⁷ Mede omdat Van den Dikkenberg al jarenlang weigert de bijdragen voor het Landbouwschap te betalen en maanden wacht met de inlevering van een *'verklaring omtrent genoten inkomsten'*, wordt de betaling voorlopig even uitgesteld.

Het begin van het einde

In september 1967 wordt de zaak weer actueel. Er was in de begroting een reservering van f 26.000 nodig, maar pas na het opsturen door Jan van den Dikkenberg van de verklaring kan de zaak ambtelijk worden afgehandeld. In februari 1968 aanvaardt hij, min of meer onder dwang van 'zijn baas', f 25.497,- gulden, zijnde het eerste gedeelte van zijn wachtgeld.

Maar dan zijn de rapen gaar. De politiek, de pers, maar ook een deel van zijn eigen partij in Ede valt over hem heen. Hij verklaart: *'De gemeenteontvanger heeft mij opgebeld met de mededeling dat hij me dat bedrag moet overmaken. Nou, heb ik gezegd, als het moet, dan moet het maar. Ik heb zelf nooit en te nimmer om dat geld gevraagd....'*⁸ Vervolgens belooft hij dat dit bedrag, na aftrek van heffingen van het Landbouwschap en overige belastingen, zal worden gestort in het waarborgfonds van zijn partij voor de boeren in Hollandscheveld. Of dat ook werkelijk gebeurd is, kan niet aangetoond worden en is één van de vele voorbeelden van de volslagen ondoorzichtige financiële transacties binnen de Boerenpartij.

In de rondvraag van de raadsvergadering van 14 februari 1968 geeft de voorzitter naar aanleiding van geruchten in de pers dat de gemeente druk op de ontslagen wethouder heeft uitgeoefend om het bedrag te accepteren de nodige duidelijkheid: Dat is niet gebeurd. In de daarop volgende ruzieachtige discussie volgen de misverstanden en tegenstrijdige berichten elkaar op. Eindconclusie van de burgemeester: Van den Dikkenberg heeft om f 26.948,- gevraagd en de gemeente heeft dat bedrag uitgekeerd. Dit forse bedrag voor twee dagen wethouderschap valt helemaal verkeerd bij vier van de raads-

leden van de BP. f 6.000,- is nog acceptabel, maar de claim van de ex-wethouder is publiekelijk niet te verkopen. Koekoek vindt het hoge bedrag alleszins redelijk, maar is de regie over zijn fractie kwijt, mede omdat hij lang niet altijd aanwezig is. Landelijk hebben de problemen met de Noodraad en de afsplitsing van Binding Rechts al gezorgd voor een duidelijk afkalvende invloed van de Boerenpartij. Daar komt nu ook nog een uitslaande brand in zijn eigen raadsfractie bij.

Op de speciale ledenvergadering van de Boerenpartij op 22 februari steunen 21 van de 34 aanwezigen Van den Dikkenberg en blijven dus trouw aan hun voorman. De volgende dag dient BP-raadslid Toes zijn ontslag in bij de burgemeester. *‘Wat de heer Van den Dikkenberg heeft gedaan, kan ik niet verdedigen. Als partij hebben wij reclame gemaakt voor bezuiniging, ...maar zoals het nu gaat, kunnen wij wel op het dak gaan zitten...’*. Hij blijft wel partijlid. Tijdens de gemeenteraadsvergadering van 6 maart verklaart BP-raadslid Meijer op een vraag hoe het nu eigenlijk zit binnen de fractie van de BP: *‘Mijnheer de voorzitter. Ik heb gevraagd of u mij als volkomen onafhankelijk wilt beschouwen. U ziet dat ik het speldje van de Boerenpartij nog op heb en ik ben ook van plan om dat voorlopig op te houden. Ik ben ook niet van plan om te bedanken als lid van de Boerenpartij.’* Het vervolg is de hilarisch, in het officiële raadsverslag staat:

(de heer KOEKOEK grijpt naar het speldje op de revers van de heer Meijer)

De VOORZITTER verzoekt dit niet te doen.

De heer KOEKOEK: Ik wou het er even afdoen, voorzitter!

De VOORZITTER: Neen, dat kan niet.

De heer MEIJER: Het is toch voor iedereen duidelijk, dat ondergetekende als ook de heer Toes.....

(Rumoer. De voorzitter hamert en verzoekt om stilte).⁹

Meijer en Koekoek blijven nog een poosje ruziemaken, maar al snel is de voorzitter er klaar mee en sluit abrupt de vergadering.

Ook in het najaar duurt het interne gekrakeel nog voort. Het raadslid Boers, inmiddels aanhanger van Harmsen, wordt geroyeerd, maar verklaart dat hij onder de naam Binding Rechts in de raad blijft zitten.¹⁰

Van de zes BP-leden die in 1966 in Ede gekozen zijn, is nog de helft over. Het gevolg is dat de BP nog minder dan in de periode hiervoor serieus genomen wordt. Het verval is in 1968 ook in Ede ingetreden, het belooft weinig goeds voor de volgende verkiezingen. In 1970 valt de BP terug van zes naar één zetel in de Edese gemeenteraad.

Noten.

1. Edese Courant, 3-6-1966
2. notulen gemeenteraad Ede 6-9-1966

3. notulen gemeenteraad Ede 6-9-1966
4. Tubantia, 29-9-1966
5. Dagblad van het Noorden, 9-9-1966
6. De Waarheid, 9-9-1966
7. notulen gemeenteraad Ede, 28-9-1966
8. Edes Dagblad. 14-2-1968
9. notulen gemeenteraad Ede, 6-3-1968
10. notulen gemeenteraad Ede, 30-10-1968

Aart Homoet, hobby-historicus, werkt aan een biografie over Hendrik Koekoek. Dit artikel is een onderdeel van het hoofdstuk over de rol en betekenis van Boer Koekoek in de Edese politiek.

Ontvangen schenkingen november – december 2022

Van de Historische Vereniging Oud Bennekom ontvingen we twee doosjes glasnegatieven ca. 100 jaar oud.

Tevens schonken zij een zeer oud document met een overzicht van alle predikanten van de kerk van Ede uit de periode 1598-1809.

Gedeelte van de lijst met predikanten

Cursus Archiefonderzoek VOE 2022

In een gezamenlijk initiatief van de Vereniging Oud-Ede en het Gemeentearchief Ede werd een cursus archiefonderzoek georganiseerd op vier achtereenvolgende middagen of avonden. De cursus was toegankelijk voor leden van de vereniging, er waren geen kosten aan verbonden. Het enthousiasme bleek groot: binnen een dag waren middagen en avondcursus volgeboekt.

**Cursus archiefonderzoek dag 2, ingeleid door
Jojanneke van Steenbeek**

De cursus werd gegeven in het Gemeentearchief, waar plaats was voor acht cursisten afgestemd op het aantal aanwezige computers. Elke sessie duurde ongeveer drie uur en bestond uit een inleiding door een archiefmedewerker, een koffiepauze en een gedeelte waarin het geleerde in de praktijk kon worden gebracht. Ondergetekende nam deel aan de avondcursussen.

Aan de orde kwamen de volgende onderwerpen:

- Zoeken in Archieval, het digitale zoekstelsel van het gemeentearchief;
- Archiveren, Archiefrecht, Archiefonderzoek en Verslaglegging gevolgd door een rondleiding door het depot;
- Huizen en het Kadaster: werken met de Kadaster Archiefviewer;
- Personen Zoeken.

In het tweede gedeelte van elke avond stonden de archiefmedewerkers (Esther Fidder, Jojanneke van Steenbeek, Marjo van den Berg en gemeentearchivaris Rob Urban) klaar om vragen te beantwoorden of te assisteren bij problemen met een programma.

De sfeer was gezellig en ontspannen en je stak er nog heel wat van op, ook als de materie je niet helemaal onbekend was. Ik hoorde tot mijn plezier dat de cursus begin 2023 wordt herhaald. En opnieuw was de cursus binnen de kortste keren volgeboekt!

Joyce van den Berg

Nieuwe leden: Familie Wijnbergen en mevrouw J. Heijkoop

Rectificatie: In De Zandloper 2022-4 stond op pagina 3 dat Eduard Zuurdeeg was overleden in mei 2022. We hadden beter moeten weten. In De Zandloper 2022-2 stond in een In Memoriam de juiste datum van overlijden: 22 maart 2022.

COLOFON

Vereniging Oud Ede

De Vereniging, opgericht in 1924, benoemt haar doel in art 2 van haar statuten, samen te vatten als: *Het bevorderen van de kennis en de belangstelling voor geschiedenis, archeologie en monumentenzorg betreffende de gemeente Ede en het waken over het cultureel erfgoed en al die zaken die van historische, stedenbouwkundige, architectonische en/of landschappelijke betekenis zijn.*

Postadres   Postbus 8293, 6710 AG Ede
Telefoon   06 348 676 27
E-mailadres   info@oudede.nl & ledenadministratie: ledenadministratie@oudede.nl
Website   www.oudede.nl
Bankrekening   NL24 INGB 0003 5342 68

Bestuur:

Simon van de Pol (voorzitter), Hans Post (secretaris), Wim Buijnes (penningmeester) & Patty Gonggrijp.

Leden;

De vereniging telt ca. 700 leden. Nieuwe leden kunnen zich aanmelden per telefoon, brief, e-mail en via de website. Beëindiging van het lidmaatschap uitsluitend schriftelijk per brief of e-mail vóór 1 november. De contributie bedraagt in 2022 € 17,50.

Ereleden van de vereniging zijn Hetty Blaauw-de Wit & Kees van Lohuizen.

Giften en schenkingen zijn fiscaal aftrekbaar omdat de Vereniging een erkende Algemeen Nut Beogende Instelling is. Omdat de VOE een culturele instelling is geldt zelfs een extra aftrek van 25%!

De Zandloper

Is een uitgave van de Vereniging Oud Ede en verschijnt viermaal per jaar. De redactie van De Zandloper bestaat uit Joyce van den Berg, Frans van Oort, Jaap van Ree en Hans Post (eindredacteur). De redactie is te bereiken op zandloper@telfort.nl.

Nieuwe artikelen die verband houden met de geschiedenis van Ede zijn welkom. De redactie behoudt zich het recht voor een artikel te weigeren. Overname van artikelen uitsluitend na schriftelijke toestemming van het bestuur van de VOE.

De redactie heeft zich ingespannen om rechthebbenden van de geplaatste afbeeldingen te achterhalen. Mocht u menen rechten te kunnen doen gelden, dan kunt u zich melden bij De Zandloper.

Productie van De Zandloper: BladNL, ISSN 1384-7090

HOUT EN BOUWSTOFFEN IMPORT BV

Voor al uw hout en bouwmaterialen
Frankeneng 20 in Ede
0318-636921

Het Vishuis Ede
Grotestraat 2
6711 AM Ede
tel. 0318-846575

KREEFT

BOUW EN ONDERHOUD SINDS 1896

- 📌 ONTWIKKELING
- 📌 NIEUWBOUW
- 📌 ONDERHOUD
- 📌 RESTAURATIE

INFO@BOUWBEDRIJFKREEFT.NL 📌 BOUWBEDRIJFKREEFT.NL

ALLES VOOR DE DOE-HET-ZELVER

Verf   Hout   Wandplaten   Behang
Raamdecoratie   Gereedschap   IJzerwaren   Electra

Dit alles natuurlijk bij:

DOE-HET-ZELF MARKT

ELBERT JANSEN V/H DE NOOY

KOLKAKKERWEG 65 - 67 - EDE - TEL.(0318) 611680

Wij geven u een deskundig advies, zagen voor u en bezorgen gratis

MONDIAL MOVERS
Waijbergen Groep

**VERHUIZEN IS OVERAL HETZELFDE
SERVICE NIET.**

Offerte aanvragen?
www.waijbergen.nl

Tel: +31 (0)318 - 62 45 55 / Email: info@waijbergen.nl / www.waijbergen.nl

Hier had dus uw advertentie kunnen staan.

Inlichtingen: Zandloper@Telfort.nl